

IZVEŠTAJ O MONITORINGU ISPUNJAVANJA PREDIZBORNIH OBEĆANJA POLITIČKIH STRANAKA

DECEMBAR 2013. GODINE

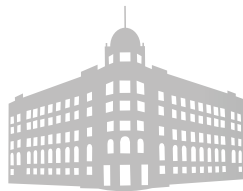

OCENA IZ VLADANJA DECEMBAR 2013. GODINE

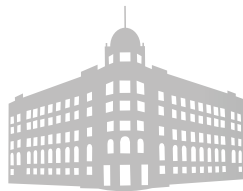
Sadržaj

UVOD	3
REZIME IZVEŠTAJA	4
1. Ekonomija	7
2. Borba protiv korupcije	12
3. Zdravstvo	14
4. Prosveta	17
ZAKLJUČAK	18

Uvod

Decembar mesec 2013. godine doneo je srpskoj političkoj sceni, a time i radu Vlade, novu potvrdu popularnosti trenutno najveće političke stranke u Srbiji, Srpske napredne stranke. U tri opštine u kojima su 15. decembra održani lokalni izbori (Voždovac, Odžaci i Kostolac) ova stranka osvojila je apsolutnu većinu, odnosno većinu koja će joj omogućiti da sama formira vlast. Od tog trenutka, pozivi za održavanje vanrednih parlamentarnih izbora iz redova ove stranke postali su najintenzivniji od perioda formiranja Vlade. O izvesnosti održavanja izbora sve više se govori u celokupnoj javnosti. Sa stanovišta praćenja predizbornih obećanja, to znači *ili* da će njihovo ispunjavanje biti intenzivirano, kako bi se ojačala pozicija i stekli dodatni aduti vladajuće garniture *ili* da će ona biti stavljena u drugi plan, zbog usmeravanja energije na predizborne sukobe i dokazivanje ko je i šta više uradio za građane i Srbiju. Zbog toga, analiza obećanja i podsećanje šta je ko zaista uradio ili nije uradio postaje posebno važno, kako bi se građanima i javnosti na uvid stavio jedan od najvažnijih mehanizama za donošenje odluke kome će se pokloniti poverenje, ko će biti nagrađen, a ko pozvan na odgovornost zbog nečinjenja. Političku situaciju i osnove budućeg i očigledno skorog izbornog opredeljivanja birača dodatno usložnjavaju još neki događaji koji su odredili kraj ove godine. Među njima su najvažniji najava početka međuvladinih (političkih) pregovora Srbije i Evropske unije, relativno uspešan završetak lokalnih kosovskih izbora (uspešnih sa stanovišta pozicije Srbije u međunarodnim odnosima), kao i usmeravanje političkih i društvenih dešavanja u narednoj godini kroz usvajanje budžeta i seta drugih ekonomskih zakona, što se često naziva jednim od najvažnijih događaja u godišnjem ciklusu svake političke zajednice. Svi ovi događaji čine kontekst u kom je neophodno potcenjivati ispunjavanje predizbornih obećanja i reforme srbijanskog društva na kraju 2013. godine.

Rezime izveštaja

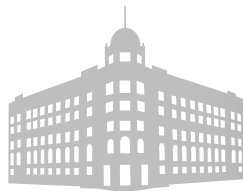
EKONOMIJA

Skupština Srbije **usvojila je u decembru Zakon o budžetu, Fiskalnu strategiju za period od 2014. do 2016. godine, kao i veći broj pratećih finansijskih i ekonomskih zakona**, koji će u značajnoj meri određivati tokove ekonomskih i političkih dešavanja u narednoj godini. Predstavnici Vlade priznali su da je budžet za 2014. godinu daleko od idealnog, ali da je najbolji u postojećim, lošim ekonomskim okolnostima. Sa stanovišta praćenja rada Vlade i ispunjavanja obećanja koja su davali, značajni su prateći zakoni, koji *ograničavaju zapošljavanje i smanjuju plate u javnom sektoru, uvode ujednačeniju poresku politiku u pogledu poreza na dodatnu vrednost i štede resurse i vreme potrebno za administriranje poreskih obaveza, kroz uvođenje jedinstvene poreske prijave.*

Otvorena je javna rasprava o novom Zakonu o radu, kao važnom sistemskom zakonu u oblasti ekonomije, kao i jednom od najvažnijih predizbornih obećanja u ovoj oblasti. Zbog važnosti ovog zakona i zbog kontroverzi tokom njegove izrade, veoma je važno da proces njegovog usvajanja bude pod budnom pažnjom zainteresovanih strana i cele javnosti.

BORBA PROTIV KORUPCIJE

Prema rezultatima **indeksa percepcije korupcije za 2013. godinu**, Srbija je načinila blagi i neznatan pomak od tri poena na skali od 1 do 100, što ukazuje da je korupcija i dalje veoma prisutna i da su potrebni dodatni napor kako bi se dosadašnja oštra retorika u ovoj

oblasti pretočila u praksu. Da retorika nije dovoljna, pokazuju i razne analize i saopštenja koja su objavljivana povodom međunarodnog dana borbe protiv korupcije, 9. decembra.

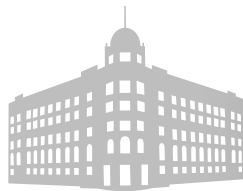
Ministarstvo pravde poslednjih dana decembra objavilo je dugo najavljivani i očekivani **Nacrt zakona o zaštiti uzbunjivača**. U ovoj oblasti, nastavljena je i inicijativa Poverenika za slobodan pristup informacijama od javnog značaja, koji je objavio publikaciju "Zaštita uzbunjivača", u kojoj je analizirano šta je sve potrebno učiniti kako bi se u ovoj oblasti zaokružilo zakonodavni okvir koji se odnosi na borbu protiv korupcije.

Predstavnici Vlade održali su i konferenciju za štampu na kojoj su sumirali **rezultate u sprovođenju istrage u takozvane 24 sporne privatizacije**. U većini je završen predistražni postupak, što znači da će tužilački i sudski postupci trajati još neko vreme, odnosno da za većinu epilog neće biti vidljiv u skorije vreme.

ZDRAVSTVO

Prema Akcionom planu za **primenu Zakona o pravima pacijenata**, od 1. decembra predviđeno je da u svim lokalnim samoupravama počnu sa radom savetnici za prava pacijenata i Saveti za zdravlje. Prema istraživanju koje je ovim povodom predstavljeno na javnoj debati BIRN-a i organizacije "Srbija u pokretu" održanoj 20. decembra, čak 47 odsto slučajno uzorkovanih lokalnih samouprava još uvek nije ispunilo ovu obavezu, što ukazuje da je potrebno učiniti znatan dodatni napor kako bi ostvarivanje prava pacijenata i njihova zaštita zaživela u praksi.

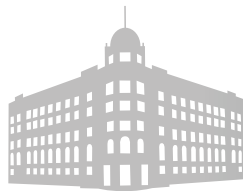
Skupštinski odbor za zdravlje i porodicu održao je **javnu sednicu povodom rezultata istraživanja Zdravstvenog potrošačkog indeksa**, prema kom je Srbija i ove godine zauzela poslednje mesto u Evropi u pogledu kvaliteta zdravstvene zaštite. Na sednici su priliku da razmene mišljenja i stavove imali svi relevantni akteri i zainteresovane javnosti, od državnih institucija i zdravstvenih ustanova, pa do civilnog društva i međunarodnih institucija i medija. Koliko god da su državne institucije koje se bave zdravstvenim politikama osporavale rezultate istraživanja, sa raznih stanovišta, utisak ovog događaja je

da je zdravstvo Srbije u ozbiljnim problemima, a ovakavo istraživanje treba da podseti Vladu da započne ozbiljnu i suštinsku reformu zdravstvenog sistema. Ova sednica resornog odbora Skupštine predstavlja primer dobre prakse o tome kako je neophodno otvarati javne debate o svim spornim temama i stvarati prostor za kulturu dijaloga o važnim društvenim temama.

PROSVETA

U toku decembra meseca nije bilo značajnijih događaja u prosveti koji su relevantni sa stanovišta reformi, praćenja rada Vlade i ispunjavanje predizbornih obećanja.

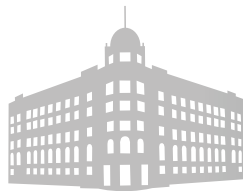

1. Ekonomija

Skupština Srbije usvojila je u decembru **Zakon o budžetu, Fiskalnu strategiju za period od 2014. do 2016. godine, kao i veći broj pratećih finansijskih i ekonomskih zakona**, koji će u značajnoj meri određivati tokove ekonomskih i političkih dešavanja u narednoj godini. Kao i svake godine, usvajanje budžeta kao jedan od najvažnijih događaja krajem svake kalendarske godine, predstavlja osnov za intenzivne rasprave u javnosti među političkim subjektima. Ove godine, usvajanje budžeta i zakona koji su u vezi sa njegovim sprovođenjem imaju još jednu, dodatnu važnost, jer predstavljaju i test za politiku novih ministara koji su nakon rekonstrukcije došli u Vladu na predlog Srpske napredne stranke. Reč je o ministrima privrede i finansija, pred koje su postavljena velika očekivanja u pogledu stabilizacije ekonomskog sistema, sprovođenja reformi i nezahvalnog balansiranja između realne, socijalne i proklamovane, tržišne ekonomske politike.

Usvojeni budžet za narednu godinu predviđa nešto malo više od *sedam odsto manjka u državnoj kasi*, što je najviše i kritikovano u toku javne rasprave o ovom aktu. Javna rasprava i kritike, ipak, nisu donele promenu ovakve projekcije manjka, koji je jedan od najvećih u poslednje vreme i u okruženju. Budžet predviđa *skroman privredni rast od oko 1%*, pre svega zbog izostanka planiranih investicija i smanjenja realne potrošnje. Osim toga, budžet će, prema rečima opozicije, morati da predvidi i *nova zaduživanja zemlje*, jer usled niskog privrednog rasta i izostanka investicija, neće biti moguće na drugi način servisirati obaveze zbog kojih nastaje manjak u budžetu. Kritiku budžeta, još od objavljivanja Nacrta, dao je i Fiskalni savet, koji je upozorio da ovakav budžet neće dovesti do preko potrebne fiskalne konsolidacije. *Fiskalni savet je kritikovao upravo ono što su stranke vladajuće koalicije obećavale*, ali što do sada nisu realizovale, o čemu dokaz daje upravo ovakav budžet. Reč je o, na primer, *izostanku reforme penzionog sistema i o neracionalnim državnim subvencijama javnim preduzećima*, na koja će sledeće godine otići čak 560 miliona evra državnog novca¹!

¹Primeru radi, građane Srbije će u narednoj godini samo javno preduzeće "Srbija gas" koštati oko 150 miliona evra. Prema rečima predsednika Fiskalnog saveta, profesora Pavla Petrovića, taj iznos je daleko veći od na primer onog koji država izdvaja za razvoj nauke ili od iznosa koji će se uštedeti po osnovu smanjenja plata u javnom sektoru. O ovome detaljnije videti u saopštenju sa Petog nacionalnog budžetskog foruma, koji je krajem novembra organizovao BIRN i Proconcept (<http://www.skockajtebudzet.rs/rs/clanak/peti-nacionalni-budzetski-forum>).

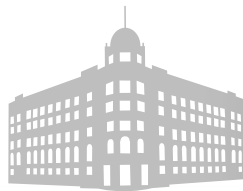

Skupštinsku raspravu obeležilo je pravdanje ministara finansija i privrede o tome da budžet možda nije najbolji, odnosno da je optimalan u datim okolnosti, kao i da on samo reflektuje lošu ekonomsku situaciju. Ministar Radulović rekao je tim povodom da su izostale ekonomske reforme, a da je država do sada kroz javni sektor (pre svega kroz javna preduzeća) vodila više socijalnu, a manje ekonomsku politiku. Ove prilično poražavajuće ocene gotovo po prvi put su se čule od predstavnika najvišeg nivoa vlasti. Pitanje je, naravno, da li one oslikavaju realnu poziciju i stav da se takvo stanje promeni ili predstavljaju instrument političkog obračuna i diskreditacije političkih oponentata koji su u ranijem periodu kreirali ekonomsku politiku.

Za ispunjavanje predizbornih obećanja i za ocenu rada Vlade, možda i važnija od analize budžeta je analiza pratećih zakona, koji uglavnom imaju za cilj ograničavanje trošenja resursa u javnom sektoru, odnosno različite mere štednje i mere intenzivnijeg punjenja državne kase. Ti mehanizmi se već nekoliko godina naglašavaju kao neki od najvažnijih za prevazilaženje trenutne krize, ali i za uspostavljanje određenog reformskog kursa koji treba da obezbedi dugoročne efekte.

Izmenama Zakona o budžetskom sistemu, na dve godine, odnosno sve do kraja 2015. godine, zabranjuje se zapošljavanje u javnom sektoru. Tim izmenama, ograničava se i ukupan broj privremeno angažovanih radnika na 10 odsto ukupnog broja zaposlenih u organu ili instituciji koja se neposredno ili posredno finansira iz budžeta. Ovo su važne mere koje idu u pravcu ispunjavanja predizbornih obećanja da će se sprovesti mere štednje u javnom sektoru, odnosno da će se krenuti u reformu javne uprave i administracije, što bi trebalo da oslobodi određena sredstva za neke druge namene. Ova mera ima za cilj i *ograničavanje takozvanog partijskog zapošljavanja*, jer je već opšte poznata činjenica da političke stranke posmatraju javni sektor i radna mesta u njemu kao plen koji dele među sobom i kojim se nagrađuju kadrovi i članovi. Načelno, usvajanje ovakvog Zakona treba pozdraviti, ukoliko se imaju u vidu ove pretpostavljene namere zakonodavca. Međutim, ono što otvara određeni prostor za sumnju da će se zabrana zapošljavanja u javnom sektoru dosledno sprovesti je činjenica da su već na samom početku uvedena ograničenja, odnosno odstupanja od zakona u pogledu pojedinih institucija, kao i to što će zapošljavanje ipak biti moguće uz "saglasnost Vlade ili

određenih tela Vlade”². Ovakvo rešenje stvara potencijalnu opasnost u smislu da ćemo formalno imati zakon koji reguliše ograničenje zapošljavanja u javnom sektoru, ali da će on u praksi funkcionisati suprotno svom duhu. Zato je veoma važno pratiti njegovu primenu i alarmirati javnost kada god se utvrdi da se ovaj zakon zloupotrebljava, odnosno da se uz poštovanje principa “legaliteta” neopravdano dobijaju saglasnosti Vlade za nova zapošljavanja.

Osim ove mere štednje, u okviru izmena Zakona o budžetskom sistemu usvojena je i *mera kojom se reguliše smanjenje zarada u javnom sektoru*, za koje je već pre izvesnog vremena utvrđeno da su neopravdano veće od zarada u takozvanom realnom, privatnom sektoru³. Zakonom o umanjenju neto prihoda lica u javnom sektoru predviđa se smanjenje *plata većih od 60.000 dinara od 1. januara 2014. godine. Utvrđeno je da će iznos zarada u javnom sektoru koji premašuje 60.000 dinara biti umanjen za 20 odsto, a iznos veći od 100.000 dinara za 25 odsto*. Očekivanja javnosti možda su delimično izneverena zbog činjenice da se ovo smanjenje odnosi samo na one sume koji premašuju 60.000 dinara⁴, ali će ova mera svakako pokazati određene efekte uštede, s obzirom na broj zaposlenih u javnom sektoru i na visine njihovih zarada. Uštede, ali ovoga puta uglavnom u privredi, bile su i jedna od namera izmena Zakona o poreskom postupku i poreskoj administraciji. *Od 1. januara, svi poreski obveznici će umesto 11 različitih poreskih prijava podnositi samo jednu prijavu, koja će se predavati elektronskim putem, što bi trebalo znatno da uštedi vreme potrebno za ovu administrativnu obavezu*. Osim mera štednje i ušteda, budžet i na prihodnoj strani predviđa određene dodatne resurse za smanjenje manjka. *Izmenama zakona o porezu na dodatu vrednost predviđa se da se niža stopa PDV-a od 1. januara 2014. godine poveća sa osam na deset odsto, a kod prometa i uvoza kompjutera i računarskih komponenti na dvadeset odsto*. Socijalna komponenta ovog zakona ogleda se u činjenici da će se niža, takozvana posebna stopa, primenjivati na osnovne životne namirnice, lekove i medicinska sredstva, hotelske i ugostiteljske usluge i novine. U pravcu daljih mera štednje, Vlada najavljuje i obećano objavljivanje *registra zaposlenih u javnom sektoru*, za koji se tvrdi da će sadržati čak 740 000 ljudi. Bez ovog registra nije moguće krenuti u proces racionalizacije javnog sektora, jer za sada nadležne in-

² <http://www.rts.rs/page/stories/sr/story/9/Politika/1464274/Usvojen+set+bud%C5%BEetskih+zakona.html>

³ Detaljnije o ovome videti, na primer, u tekstu <http://www.big.co.rs/nova-ekonomija/vesti-iz-zemlje/prose%C4%8Dna-plata-u-javnom-sektoru-za-13000-ve%C4%87a-nego-u-privatnom>

⁴ Na primer, nekomko prima platu od 80.000 dinara, smanjenje od 20% će se odnositi na 20.000 dinara, pa će on primiti platu od 76.000 dinara.

stitucije ni ne znaju koliko ljudi, posredno i neposredno, prima platu iz državnog budžeta. Prema rečima nadležnih u Ministarstvu finansija, cilj ovog registra će biti i otklanjanje nelogičnosti i ogromne nesrazmere u primanjima zaposlenih u javnom sektoru.

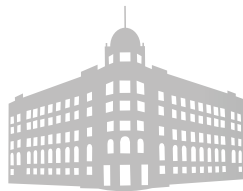
Za praćenje rada Vlade važna su i dešavanja koja se odnose na promene u regulisanju radnih odnosa. Ministarstvo rada, zapošljavanja i socijalne politike otvorilo je **javnu raspravu o Nacrtu zakona o radu**, jednog od zakona za koji se tvrdi da predstavlja važan element ekonomske konsolidacije i regulisanja tržišta rada. Već sam rad Radne grupe na izradi ovog akta pratili su brojne rasprave i nesuglasice, pre svega na liniji sindikati – Ministarstvo rada, što je rezultiralo izlaskom sindikata iz radne grupe krajem novembra. Suprotstavljenja mišljenja o Nacrtu ovog zakona se nastavljaju i dalje, pre svega usled različitog tumačenja odredaba za koje se tvrdi da olakšavaju i zapošljavanje, ali i otpuštanje radnika. Dok sindikati tvrde da je novi Zakon najava obračuna poslodavaca sa radnicima (a za šta potvrdu nalaze i u Zakonu o budžetu za 2014. godinu, koji predviđa značajna izdvajanja za otpremine), kreatori ekonomske politike smatraju da će se ovim nagraditi dobri, a kažnjavati loši radnici, koji nanose štetu poslodavcima, a time i ukupnoj ekonomiji. Dalje, nesuglasice postoje i kod promene u isplati otpremnina za radnike, kao i za obračune naknada za godišnje odmore i praznike, koje će biti umanjivane u ovim danima, što ponovo olakšava poslovanje, ali utiče na standard i primanja zaposlenih⁵. Osim toga, polemika nakon otvaranja javne rasprave nastala je i zbog tvrdnje da je Nacrt stavljen na javnu raspravu bez saglasnosti sindikata, čime je, prema njihovim rečima, prekršen jedan od dogovora i pravila tripartitnog dijaloga (Vlada, poslodavci, sindikati)⁶. Do koje mere su prisutne tenzije o ovom dokumentu, pokazuje i otkazivanje javnog slušanja u resornom skupštinskom odboru, zbog “neodazivanja jednog od socijalnih partnera”, koje je trebalo da se održi 23. decembra.⁷

Zbog sadržine Nacrta zakona o radu, načina na koji je otvorena javna rasprava, kao i usled činjenice da će veći deo javne rasprave proteći tokom prazničnih dana, neophodno je pratiti i analizirati šta se dešava sa ovim dokumentom, jer će njegovi efekti u velikoj meri uticati na tok ekonomskih reformi. Osim toga, promene Zakona o radu bile su

⁵ Pozicijudržave u ovomprocesudetaljnije je moguće sagledatinasledećemlinku<http://www.minrzs.gov.rs/aktuelno.php>.

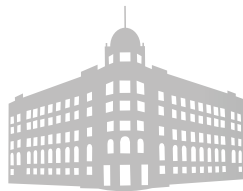
⁶ <http://www.tanjug.rs/novosti/110194/zakon-o-radu-pocela-javna-rasprava-sindikati-bojkotuju.htm>

⁷ http://www.parlament.gov.rs/Otkazano_javno_slusanje_o_zakonu_o_radu.20735.941.html

jedno od važnih predizbornih obećanja političkih stranaka u Vladi, pa je njegovo usvajanje i analiza pravaca promena koje će doneti važan za ocenu rada Vlade. Određeni pravci promena u smislu jačanja privatnog preduzetništva i uspostavljanja “koalicije” države i privrednika nagovešteni su i na drugoj po redu “Restart” konferenciji, koji su organizovali Ministarstvo privrede i udruženja poslodavaca i privrednika, na kojoj je, kako se čini, postignut visok nivo saglasnosti o daljem toku ekonomskih reformi⁸. Gde su u tom procesu radnici, odnosno zaposleni, nije do kraja jasno. Možda će finalna verzija Zakona o radu, kada bude gotova, dati odgovor na to pitanje.

⁸ Videti detaljnije na <http://www.privreda.gov.rs/newsitem.php?h=1&id=8100>.

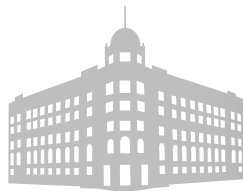

2. Borba protiv korupcije

Kada je reč o borbi protiv korupcije, decembar je više bio mesec sumiranja učinaka i utisaka o tome šta je urađeno u ovoj oblasti, a manje mesec u kom je Vlada nešto suštinski radila na tom polju. Zbog toga će i ovaj deo izveštaja uglavnom sadržati dosadašnju ocenu rada Vlade u borbi protiv korupcije, koja se izvodi na osnovu različitih izvora i analiza objavljenih krajem godine.

Početak meseca objavljen je ovogodišnji **indeks percepcije korupcije**, koji međunarodna organizacija Transparency International utvrđuje na svetskom nivou svake godine još od 1995. godine, u više od 150 zemalja. Prema rezultatima ovog medijski uvek dobro ispraćenog istraživanja, **Srbija u 2013. godini beleži rast indeksa sa 39 na 42 (od maksimalno 100 poena)**, pa je napredovala i na rang listi, sa 80. na **72. mesto**. Prema rečima domaćeg ogranka ove organizacije, Transparentnosti Srbija, "još uvek je reč o niskom indeksu koji Srbiju svrstava među *zemlje sa veoma rasprostranjenom korupcijom*. Ipak, ovaj pomak trebalo bi iskoristiti kao podsticaj da se učine reforme koje će omogućiti sistematično suzbijanje korupcije⁹". Ovo istraživanje treba uzeti uslovno iz barem dva razloga - reč je o sekundarnom istraživanju, koje analizira različita domaća istraživanja i analize, pa se u generalizaciji nalaza i potrebi da se ona učine uporedivim na svetskom nivou gube određene nacionalne specifičnosti. Sa druge strane, ovaj indeks predstavlja *percepciju korupcije*, odnosno utisak, koji uvek zavisi i varira od tretmana ove teme u javnom mnenju. Ovaj blagi napredak na skali pre se može tumačiti kao posledica oštre retorike vlasti o tome da se korupcija više neće tolerisati, nego što odražava realno i objektivno stanje stvari u ovoj oblasti. U svakom slučaju, ovo istraživanje je dobro zbog *situiranja naše zemlje u međunarodni kontekst i analize razvoja društva u odnosu na raširenost korupcije u njemu*. Indeks pokazuje, na primer, da ekonomski i društveno najrazvijenije zemlje imaju najveći indeks, odnosno da imaju najmanje korupcije i obrnuto. Imajući u vidu i da se Srbija već godinama nalazi na donjem delu skale, jasno je da korupcija zaista i te kako utiče na opšti razvoj, kao i da u tom pogledu još uvek nije došlo do nekog ozbiljnijeg kvalitativnog pomaka.

⁹ http://www.transparentnost.org.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=359%3Apomak-srbije-na-listi-transparency-international&catid=14%3Avesti&lang=en

U decembru mesecu obeležava se i **međunarodni dan borbe protiv korupcije, 9. decembar**. Taj dan ustanovila je Generalna skupština Ujedinjenih nacija, jer je tada 2003. godine počelo potpisivanje Konvencije UN protiv korupcije (UNCAC). Ovaj datum je svake godine *dobra prilika za sumiranje rezultata u oblasti borbe protiv korupcije, kao i za podsećanje Vlade šta je sve potrebno uraditi kako bi borba protiv korupcije dala svoje prave, a ne samo retoričke efekte*¹⁰. U tom smislu, neophodno je da se zaokruži proces usvajanja regulative u oblasti borbe protiv korupcije, kao i da se postojeća regulativa učini neselektivnom i primenljivom. Osim toga, neophodno je i smanjiti politički uticaj na procese sprečavanja i borbe protiv korupcije, što je do sada često bio slučaj, a na šta pažnju skreću brojne domaće i međunarodne institucije i organizacije.

Kada je reč o zaokruživanju pravnog okvira u oblasti borbe protiv korupcije, u decembru je **objavljen Nacrt zakona o zaštiti uzbunjivača**¹¹. Javna rasprava o ovom nacrtu traje do kraja januara, pa je neophodno da javnost koja se bavi ovom oblašću do tada uzme aktivno učešće u javnoj raspravi. Paralelno, nastavljena je inicijativa Poverenika za informacije od javnog značaja, koji je predstavio *publikaciju "Zaštita uzbunjivača"*¹². Poverenik se već izvesno vreme bavi izradom modela Zakona o zaštiti uzbunjivača - međutim, ova nezavisna državna institucija nije deo izvršnog dela vlasti čiji je rad predmet ovog monitoringa. Osim toga, Poverenik nema mogućnost zakonodavne inicijative, već se njegove inicijative mogu shvatiti i razumeti kao važna i neophodna pomoć predstavnicima Vlade u ispunjavanju njihovih obaveza. Zbog toga, takve inicijative treba da budu podržavane i pozdravljane, naročito ako one uspevaju da podsete predstavnike Vlade na njihov posao. U slučaju Zakona o zaštiti uzbunjivača, ovakav podsticaj može se primetiti u najavi Ministarstva pravde i državne uprave da će se Nacrt ovog zakona uskoro naći na javnoj raspravi¹³.

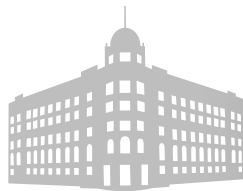
Predstavnici Vlade održali su i konferenciju za štampu na kojoj su **sumirali rezultate u sprovođenju istrage u takozvane 24 sporne privatizacije**. U većini je završen predistražni postupak, što znači da će istražni i sudski postupci trajati još neko vreme, odnosno da za većinu epilog neće biti vidljiv u skorije vreme.

¹⁰ O saopštenjima civilnog sektora videti detaljnije na http://www.meravlade.rs/međunarodni-dan-borbe-protiv-korupcije-09-12/ilinahttp://www.transparentnost.org.rs/index.php?option=com_content&view=article&id=360:nedovreni-poslovi-u-borbi-protiv-korupcije&catid=14:vesti&lang=sr&Itemid=

¹¹ <http://www.mpravde.gov.rs/sekcija/53/radne-verzije-propisa.php>

¹² <http://www.poverenik.rs/>

¹³ <http://www.mpravde.gov.rs/vest/4357/borba-protiv-korupcije-se-nastavlja-donosenjem-zakona-o-zastiti-uzbunjivaca.php>

3. Zdravstvo

Prema Akcionom planu za **primenu Zakona o pravima pacijenata**, od 1. decembra predviđeno je da u svim lokalnim samoupravama počnu sa radom savetnici za prava pacijenata i Saveti za zdravlje. Ovim bi jedno od glavnih predizbornih obećanja u oblasti zdravstva, usvajanje i primena Zakona o pravima pacijenata, trebalo da dobije zaokružen institucionalni okvir, koji bi dalje bio jačan kroz informisanje, edukacije, kampanje i praćenje primene zakona. Međutim, prema istraživanju koje je ovim povodom predstavljeno na javnoj debati BIRN-a i organizacije "Srbija u pokretu" održanoj 20. decembra, čak 47 odsto slučajno uzorkovanih lokalnih samouprava još uvek nije ispunilo ovu obavezu¹⁴, što ukazuje da je potrebno učiniti znatan dodatni napor kako bi ostvarivanje prava pacijenata i njihova zaštita zaživela u praksi. Uprkos inicijalnim naporima na primeni Zakona koje je učinilo Ministarstvo zdravlja u prethodnih šest meseci, važno je nastaviti sa ko-ntinuiranim aktivnostima obaveštavanja institucija i pacijenata, kao i sa jačanjem normativnog i institucionalnog okvira, kako proširen krug prava pacijenata i nov mehanizam njihove zaštite ne bi doživeo neslavnu sudbinu prethodnih zakonskih rešenja u ovoj oblasti. O mogućim načinima za unapređenje primene Zakona o pacijentima, BIRN je na osnovu održane javne debate sastavio poseban dokument sa preporukama¹⁵, koji je poslat relevantnim državnim ustanovama i predstavnicima civilnog društva.

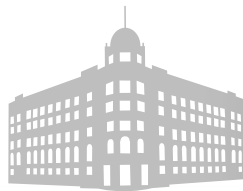
BIRN Srbija je u izveštaju o monitoringu rada Vlade za novembar 2013. godine već pisao o istraživanju organizacije Health Consumer Powerhouse, prema kom je Srbija i ove godine, po drugi put, zauzela poslednje mesto u Evropi u pogledu ocene stanja zdravstvene zaštite¹⁶. S obzirom na to da je ovo istraživanje izazvalo burne reakcije u domaćoj javnosti, predsednik *Odbora za zdravlje i porodicu Skupštine Srbije* sazvaio je javnu sednicu, na kojoj su predstavnici ove švedske organizacije imali priliku da svim zainteresovim stranama održe prezentaciju i odgovore na sva pitanja koja su ovim istraživanjem pokrenuta.

¹⁴ <http://www.meravlade.rs/odrzana-debata-zastita-prava-pacijenata-zakon-bez-primene-20-12/>

¹⁵ Videti detaljnije na <http://www.meravlade.rs/saveti-za-prava-pacijenata-preporuke-sa-debate/>

¹⁶ <http://www.meravlade.rs/wp-content/uploads/2013/12/monitoring.novembar.2013.pdf>

Ova sednica je bila izuzetno posećena, što govori o tome da je tema veoma važna i aktuelna. Osim narodnih poslanika, Odboru su prisustvovali i najviši zvaničnici Vlade koji se bave zdravstvenim politikama - ministar zdravlja, predstavnici instituta za javno zdravlje, fonda za zdravstveno osiguranje i direktori najvećih kliničkih centara. Sa druge strane, pozivu se odazvao i veliki broj drugih državnih ustanova, nevladinih organizacija i udruženja pacijenata, međunarodnih organizacija i medija.

Metodologija istraživanja sastojala se od *utvrđivanja stanja u šest oblasti, koje su operacionalizovane u 48 indikatora*. Oblasti se odnose na prava pacijenata, dostupnost zdravstvene zaštite, učinke (efekte) zaštite (na primer, smrtnost od pojedinih bolesti), postojanje konkretnih procedura (na primer, transplantacije), prevenciju bolesti i farmaceutske usluge. Svaka zemlja je za ovih 48 indikatora mogla dobiti tri vrste ocena - dobru, srednju i lošu. Metodologija računanja indeksa je bila takva da se sabiranjem i množenjem mogao dobiti skor od najmanje 333, a najviše 1000 poena. *Srbija je na čak 25 indikatora dobila nezadovoljavajuće ocene, na 14 prelazne, a na svega tri dobru ocenu (šest indikatora nisu bili primenljivi na Srbiju, jer se odnose na zemlje članice EU i njihovu međusobnu povezanost u procesu pružanja zdravstvene zaštite)*. Najlošije ocene, negativne u svih sedam indikatora, Srbija je dobila u pogledu ocene efekata zdravstvene zaštite, među kojima su, na primer, smrtnost od srčanih oboljenja, smrtnost od kancera, mortalitet novorođenčadi i stopa abortusa¹⁷. Ono što su predstavnici organizacije koja je sprovela istraživanje više puta naglasili u toku diskusije je da oni ne pretenduju da sprovedu stopostotno tačno istraživanje lokalnih prilika u zdravstvu, već da određene opšte prihvaćene evropske standarde uporede u svim zemljama u kojima sprovode istraživanje. Osim toga, *istraživanjem su date i dobre preporuke za unapređenje stanja zdravstvenog sistema*, uglavnom na primeru zemalja koje su postigle dobre rezultate, među kojima je Holandija već više godina najbolja. Ono što je za zdravstveni sistem u Srbiji primenljiva i dobra preporuka, a od koje zavisi mnogo aspekata zdravstvene zaštite jeste izjednačavanje privatne i javne zdravstvene zaštite, odnosno davanje mogućnosti i izbora pacijentima da za novac koji izdvajaju za osiguranje mogu da biraju gde će se lečiti. Ovaj princip jača konkurenciju, poboljšava kvalitet usluga, smanjuje

¹⁷ <http://www.healthpowerhouse.com/index.php?itemid=55>

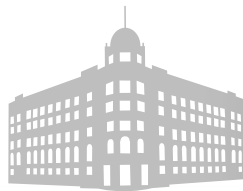

korupciju i onemogućava zloupotrebe u javnom zdravstvenom sektoru, koji se sada koristi kao neformalni rezervoar za regrutovanje pacijenata u privatnim ordinacijama.

Dodatna vrednost ove sednice je i to što je njom pokazano da javnosti Srbije nedostaje ovakav tip javnih rasprava koje organizuje i u kojima učestvuje država, na najvišim nivoima vlasti. Ovakvi događaji su primer dobre prakse za razmenu iskustava, kao i prilika da se čuju stavovi zatvorenih i za javnost često nepristupačnih državnih institucija.

4. Prosveta

U toku decembra meseca nije bilo značajnijih događaja u prosveti koji su relevantni sa stanovišta reformi, praćenja rada Vlade i ispunjavanje predizbornih obećanja.

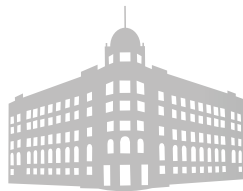
Zaključak

Srbija završava još jednu kalendarsku godinu bez dostignutih i obećanih reformi koje treba da unaprede položaj zemlje i kvalitet života njenih građana. Reforme se i dalje odvijaju veoma sporo, uz velike otpore različitih interesnih struja i snaga i više uz pritiske da se nešto mora učiniti, nego da se to čini jer predstavlja suštinsku i izvornu potreba društva. Vlada Srbije nalazi se već na godinu i po dana od svog osnivanja i početka rada. Već jednom rekonstruisana i u značajnoj meri izmenjena u kadrovskom, ali i političko-ideološkom smislu reči, ona ne uspeva da artikuliše i predstavi sve interese i potrebe svojih građana. Razlog za to su svakako i neformalni odnosi snaga unutar vladajuće koalicije, koja je stalnom stanju međusobnog preispitivanja, merenja odnosa snaga, propitivanja ko i dokle može i sme da ide u svojim politikama, ko treba da pobere zasluge za ono dobro što je učinjeno i snosi odgovornost za loše poteze. A sve te "igre prestola" imaju i funkciju pripreme pred prevremene izbore, o kojima se sve više govori kao o veoma izvesnim.

U oblasti ekonomije, Srbija i dalje traži svoj reformski kurs. Javnosti je već jasno da je desetogodišnji koncept privatizacije, makar na način na koji je sproveden, doneo izuzetno loše rezultate, ali nije jasno šta je alternativa i metod popravljavanja tog stanja. Podržavljenje svakako ne, jer stanje u javnim preduzećima i javnom sektoru ne daje za pravo zaključku da država treba ponovo da preuzme vodeću ulogu u privredi.

Borba protiv korupcije je nakon početnog zamajca (uglavnom retoričkog) doživela izvesnu stagnaciju, jer se pokazuje da efikasne borbe protiv korupcije nema bez doslednog i aktivnog učešća svih aktera – političkih stranaka, Vlade, policije, pravosuđa, medija, civilnog društva. A u ovom lancu, po neka karika uvek izostaje ili ne prepoznaje svoj interes u ovom procesu.

U zdravstvu izostaju suštinske reforme, što Srbiju i dalje svrstava na dno lestvice evopskih zemalja u pogledu kvaliteta zdravstvene

zaštite. Osim toga, zdravstvo je i dalje oblast u kojoj postoji korupcija na svim nivoima i u različitim formama, koje se nekada ni ne prepoznaju kao takve. Zbog toga, ti modeli vremenom postaju gotovo društveno prihvatljivi obrasci ponašanja, bez kojih je nemoguće dobiti zdravstvenu uslugu.

Prosveta i dalje ostaje na periferiji političkih i društvenih nastojanja da se stanje promeni, uredi i da se obrazovna politika prilagodi savremenim potrebama tržišta rada. Obrazovanje je i dalje socijalna, a ne razvojna oblast, zbog čega se u njoj ni ne prepoznaje značaj za razvoj jednog društva.